

Hållbart chefsliv?

Om Unionen och Vision

Tillsammans organiserar Vision och Unionen närmare 120 000 chefer inom offentliga och privata verksamheter. Våra medlemmar har valt att ta ett chefsuppdrag för att de drivs av att göra skillnad. De har en hög kapacitet och brinner för att leda sina medarbetare. Men de är inga superkvinnor och supermän. Chefer behöver - precis som alla andra yrken - rimliga villkor för att kunna leverera med kvalitet.

Att chefer tvingas prioriterar bort sin egen hälsa för att hinna ta ansvar för medarbetarnas är orimligt

Unionens och Visions undersökning visar att chefer, som förväntas ta ansvar för medarbetarnas arbetsmiljösituation, inte har möjlighet att skapa en balanserad arbetsituation för sig själva. Och konsekvenserna är uppenbara. Sjukfrånvaron bland chefer har ökat med 50 procent mellan 2014 och 2018, enligt en undersökning från Previa.

Att chefer saknar förutsättningar för sitt ledarskap är problematiskt på många sätt. Forskningen pekar tydligt ut att ett närvarande ledarskap kan bidra till friskare arbetsplatser. Ett närvarande ledarskap, där chefer ser, motiverar och coachar sina medarbetare, fungerar som en friskfaktor och gör att medarbetarna bättre klarar utmaningarna i arbetslivet.

Den arbetsrelaterade ohälsan är ett av våra största samhällsproblem. Sjukskrivningar till följd av stress har mer än fördubblats från 2007 till 2016. Sedan fem år tillbaka är psykiatriska diagnoser den vanligaste sjukskrivningsorsaken och inom denna grupp orsakas drygt hälften av sjukskrivningarna av bland annat stress. Sjukfrånvarons kostnader för arbetsgivare och samhället i form av utbetalad sjukpenning och rehabiliteringspenning uppgick 2018 till dryga 33 miljarder kronor. Det är ofattbara summor som skulle kunna användas till så mycket annat – om människor inte blev sjuka av sina jobb.

Unionens och Visions undersökning visar att cheferna är väl medvetna om sitt ansvar för att fånga upp anställdas signaler om ohälsa, bedöma arbetsmiljörisker och vidta åtgärder. Problemet handlar därför inte primärt om bristande kunskap hos cheferna. Istället handlar det om bristande förutsättningar för cheferna i deras chefsroll. Knappt fyra av tio chefer anser sig ha tillräckligt med tid för att skapa en god arbetsmiljö för sina medarbetare. Bristen på stödjande processer som kan frigöra tid när det gäller exempelvis HR, administration och IT är påtaglig.

Att cheferna har goda organisatoriska förutsättningar är avgörande för att cheferna på ett hållbart sätt ska kunna skapa bra verksamheter med bra arbetsmiljö. Det får medarbetarna att trivas och stanna kvar. Med den här rapporten vill Unionen och Vision därför sätta extra fokus på chefers organisatoriska förutsättningar för friska arbetsplatser.

För många arbetsuppgifter främsta källan till stress

- Stress till följd av för många arbetsuppgifter är utbredd bland cheferna. Det återfinns både i offentlig och privat sektor samt bland kvinnor och män. Rapporten visar ett samband mellan stress och för många uppgifter och en oförmåga att skapa en egen balanserad arbetssituation. Det finns vidare en sannolik koppling mellan att vara stressad och att inte kunna återhämta sig.
- Otillräcklig tid för att skapa en god arbetsmiljö förefaller samspela med en upplevd oförmåga att leva upp till medarbetarnas förväntningar. Omvänt gäller att chefer som har tid för att skapa en god arbetsmiljö i högre grad upplever att de kan svara på medarbetarnas förväntningar. Det finns även ett samband mellan jämställda arbetsplatser och arbetsplatser där chefer kan möta medarbetarnas förväntningar och skapa en god arbetsmiljö.

Om rapporten och undersökningen

Rapporten baserar sig på ett urval av frågor från en undersökning som genomförts av Novus på uppdrag av Vision och Unionen. Målgruppen för undersökningen har varit tjänstemän som är chefer på första linjen, mellanchefer, högre chefer/verksamhetsledning eller motsvarande. Undersökningen är genomförd via webbintervjuer i Novus slumpmässigt rekryterade och representativa Sverigepanel. Totalt har 1306 intervjuer genomförts i september 2018, fördelat med 1015 chefer i privat sektor och 291 chefer i kommun och region.

Chefers hälsa påverkar hela organisationen

Att chefer har realistiska uppdrag med rimlig arbetsbelastning och rätt stöd runt sig tjänar alla på. Att ge alla chefer bra förutsättningar innebär att vara en modern och jämställd arbetsgivare som tar ansvar för verksamhetens kvalitet och medarbetarnas arbetsmiljö. Motsatsen, att jobbstressen bland chefer och medarbetare fortsätter att orsaka hälsoproblem, är oansvarigt och något som vårt samhälle inte har råd med.

Om vi ska lyckas vända trenden med den växande ohälsan och stressen i arbetslivet måste vi börja med att se över och åtgärda chefernas egen situation. Ett hållbart arbetsliv kräver närvarande chefer som har tid att coacha och se sina medarbetare. Våra medlemmar ska inte behöva välja mellan sin egen hälsa och medarbetarnas

Vision och Unionen uppmanar arbetsgivare:

- att organisera verksamheten så att antalet medarbetare per chef är rimligt
- att se till att det finns tillräckliga stödstrukturer runt chefer för till exempel administration, ekonomistöd, HR-insatser och IT
- att systematiskt och kontinuerligt se över chefernas förutsättningar för att klara sitt chefsuppdrag

Resultat

När vi i resultaten refererar till chefer i offentlig sektor åsyftar vi chefer i kommuner och region. Signifikanta skillnader i rapporten är markerade med gröna eller röda ringar. Grön positiv signifikant skillnad, röd negativ signifikant skillnad.

Chefens förutsättningar att arbeta med arbetsmiljön

- Drygt 7 av 10 chefer svarar att de har tillräcklig kunskap för att skapa en god arbetsmiljö
- Enbart drygt 3 av 10 svarar att de har tillräckligt med tid för att skapa en god arbetsmiljö
- Nästan 3 av 4 chefer svarar att de helt eller delvis prioriterar sina medarbetares arbetssituation, ibland på bekostnad av deras egen situation.
- Nästan varannan chef svarar att de inte har möjlighet att vid behov förstärka sin personalstyrka.

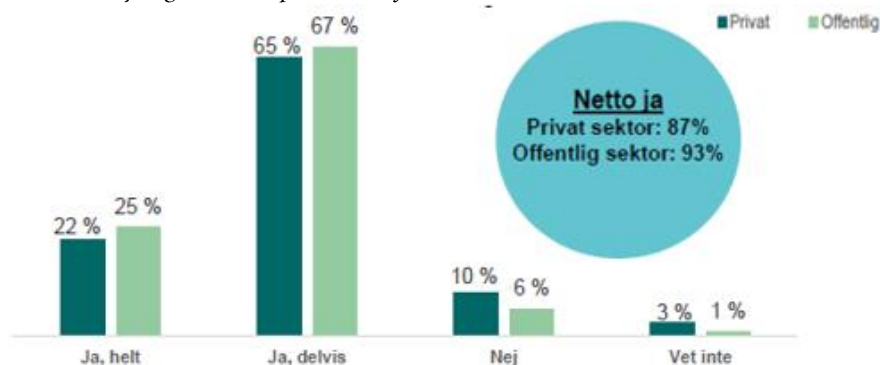
Fråga 1 vilken grad instämmer du i följande påståenden?

Offentlig sektor	Instämmer (5+4)	Instämmer inte (1+2)
Jag har tillräckligt med kunskap för att skapa en god arbetsmiljö (arbetsbelastning, arbetsorganisation) för mina medarbetare	73%	4%
Jag prioriterar mina medarbetares arbetssituation och det sker ibland på bekostnad av min egen situation	73%	8%
Som chef ska man tåla mycket	56%	14%
Jag får stöd av min chef/ledning för att skapa en god arbetsmiljö för mina medarbetare	49%	23%
Jag har möjlighet att vid behov förstärka personalstyrkan när vi har för mycket att göra	36%	46%
Jag har tillräckligt med tid för att skapa en god arbetsmiljö (arbetsbelastning, arbetsorganisation) för mina medarbetare	35%	28%
Jag har tillräckligt med tid för att skapa en balanserad arbetssituation för mig själv	32%	37%
Privat sektor	Instämmer (5+4)	Instämmer inte (1+2)
Jag har tillräckligt med kunskap för att skapa en god arbetsmiljö (arbetsbelastning, arbetsorganisation) för mina medarbetare	67%	7%
Jag prioriterar mina medarbetares arbetssituation och det sker ibland på bekostnad av min egen situation	70%	8%
Som chef ska man tåla mycket	61%	13%
Jag får stöd av min chef/ledning för att skapa en god arbetsmiljö för mina medarbetare	52%	17%
Jag har möjlighet att vid behov förstärka personalstyrkan när vi har för mycket att göra	33%	44%
Jag har tillräckligt med tid för att skapa en god arbetsmiljö (arbetsbelastning, arbetsorganisation) för mina medarbetare	34%	36%
Jag har tillräckligt med tid för att skapa en balanserad arbetssituation för mig själv	36%	23%

Chefens kunskaper inom arbetsmiljöområdet

- Nästan 9 av 10 bedömer att de har kunskap om de lagar och regler gällande arbetsmiljö som de är skyldiga att tillämpa som chef
- Chefer i offentlig sektor svarar i något högre grad att de bedömer att de helt eller delvis har den kunskap som krävs.

Fråga: Bedömer du att du har kunskap om de lagar och regler gällande arbetsmiljö som du är skyldig att tillämpa som chef?

Chefens möjlighet att påverka sin arbetsbelastning

- Chefer i offentlig sektor kan i lägre grad än chefer i privat sektor påverka sin generella arbetsbelastning

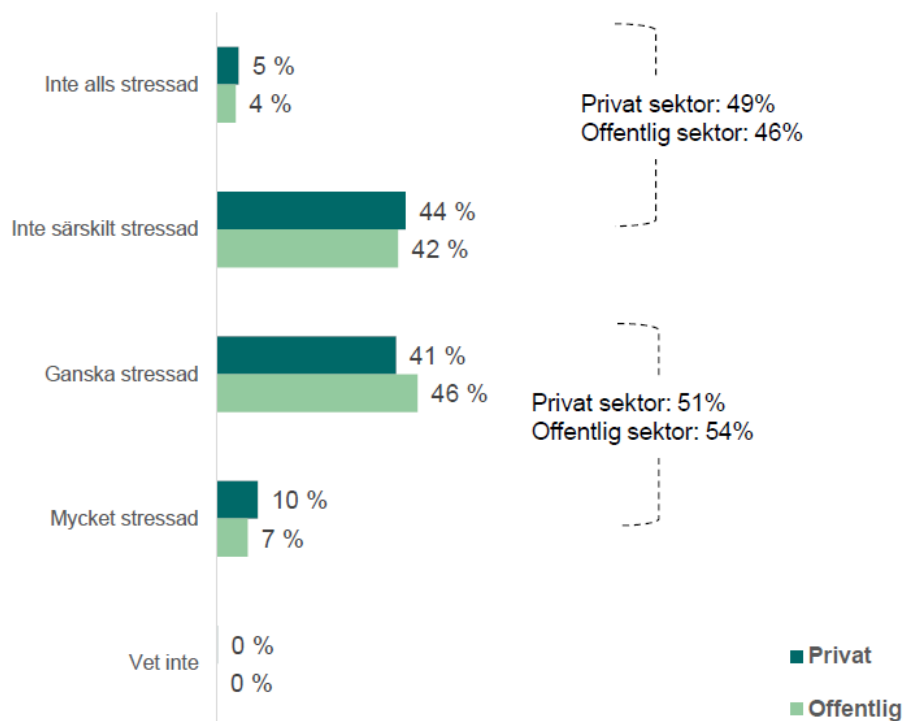
Fråga: I vilken grad har du möjlighet att påverka ...

	I hög grad (5+4)	I låg grad (1+2)
Offentlig sektor		
...din möjlighet att stanna hemma och vila när du är sjuk	55%	24%
...din återhämtning generellt	47%	21%
...din generella arbetsbelastning	33%	38%
Privat sektor		
...din möjlighet att stanna hemma och vila när du är sjuk	58%	23%
...din återhämtning generellt	51%	21%
...din generella arbetsbelastning	41%	31%

Chefens känsla av stress och orsaker

- Varannan chef känner sig stressad under en vanlig arbetsvecka.

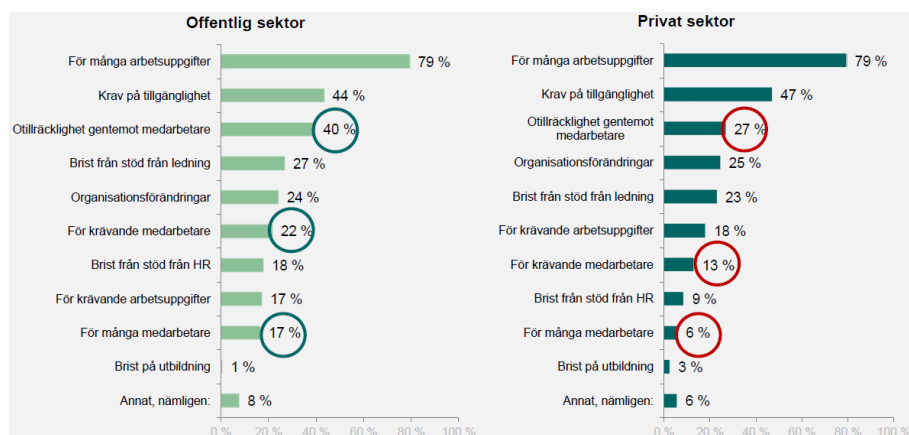
Fråga: Upplever du generellt att du är stressad eller inte stressad under en vanlig arbetsvecka?

Chefer stressas främst av för många arbetsuppgifter

- Chefer i privat sektor stressas i högre grad än chefer i offentlig sektor av krav på tillgänglighet
- Chefer i offentlig sektor stressas i högre grad än chefer i privat sektor av har för krävande eller för många medarbetare och av att de känner otillräcklighet gentemot medarbetare.

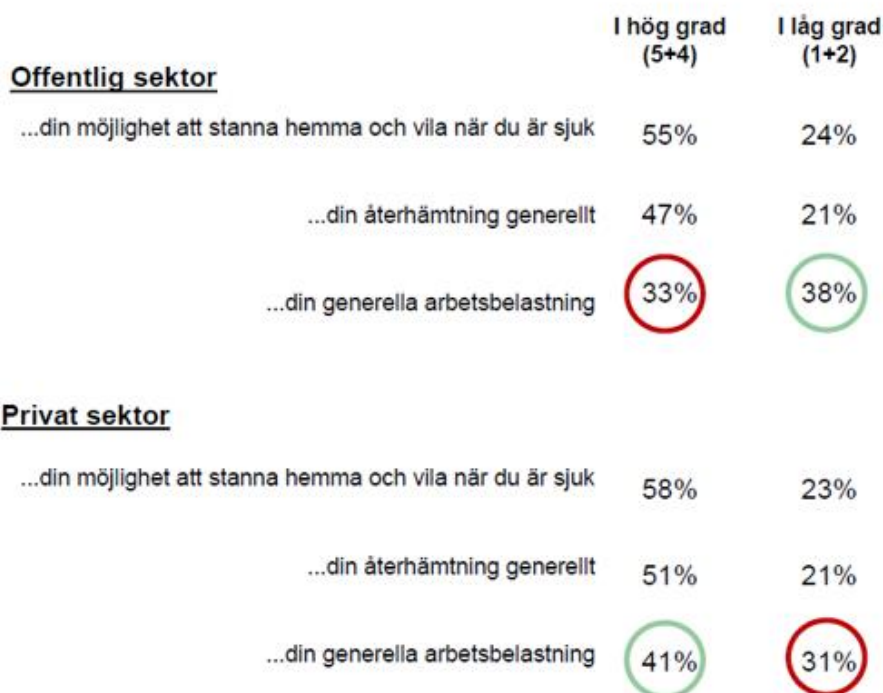
Fråga: Vad orsakar stress för dig under en vanlig arbetsvecka? Flera svar möjliga.

Chefens möjlighet att påverka sin arbetsbelastning

- Nästan en av fyra chefer känner att de inte har möjlighet att stanna hemma och vila när de är sjuka
- Chefer i offentlig sektor kan i lägre grad än chefer i privat sektor påverka sin generella arbetsbelastning.

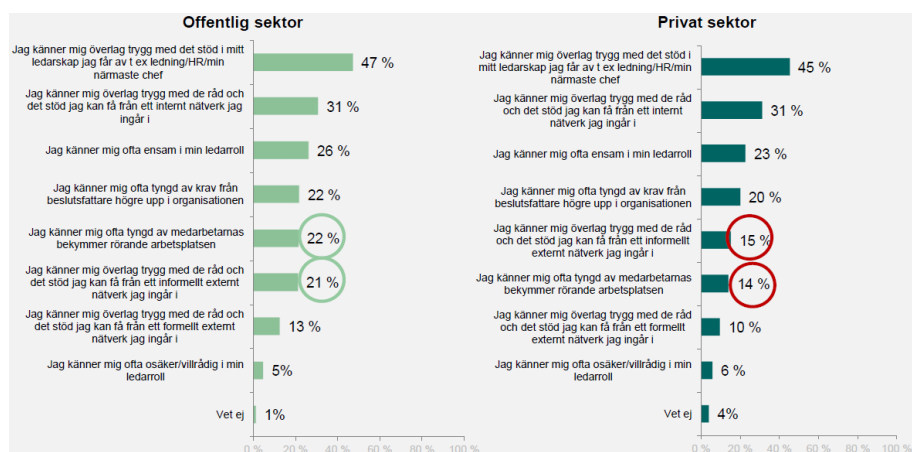
Fråga: I vilken grad har du möjlighet att påverka...

Chefens upplevelse av sin situation på arbetsplatsen

- En av fyra chefer känner sig ofta ensamma i sin chefsroll
- Chefer i offentlig sektor känner sig i högre grad tyngda av medarbetarnas bekymmer rörande arbetsplatsen än vad chefer i privat sektor gör.

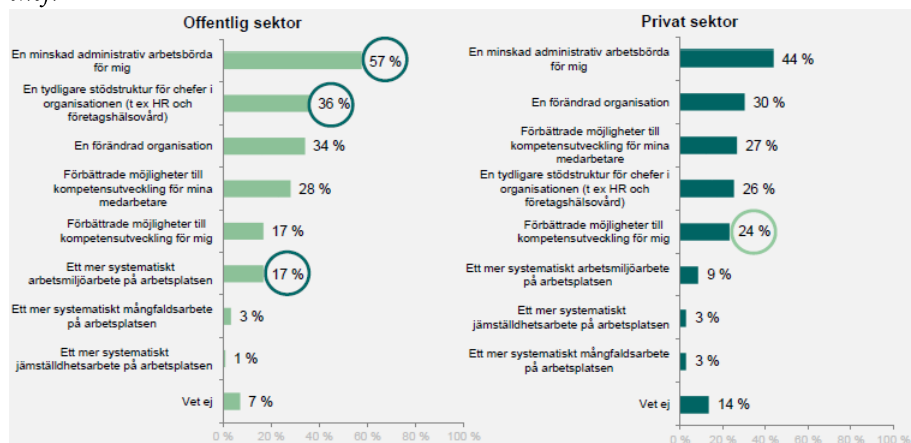
Fråga: Hur upplever du att situationen är för dig och andra chefer på din arbetsplats?

Chefens förutsättningar för att kunna göra sitt jobb

- En av fyra chefer i privat sektor anser att bättre möjlighet till kompetensutveckling skulle skapa bättre förutsättningar att fungera som chef
- Chefer i offentlig sektor svarar i högre grad att minskad administration och en tydligare stödstruktur skulle förbättra möjligheterna att fungera som chef.

Fråga: Vilka förändringar skulle skapa bättre förutsättningar för dig att fungera som chef?

Kontakt

Vid frågor om rapporten

Robert Boronkay, utvecklare Unionen, robert.boronkay@unionen.se,
070-204 26 76

Jonas Karlsson, strateg Vision, jonas.karlsson@vision.se,
076-133 03 31

Presskontakter

Johanna Gréen, pressekreterare Unionen, johanna.green@unionen.se,
072-469 05 91

Maria Martinsson, pressekreterare Vision, maria.martinsson@vision.se,
070-655 50 48